

Michele Kaattari, Laura Loisa

Luokanopettajan ja toimintaterapeutin välinen yhteistyö

Katsaus toimintaterapian tutkimuksiin ja kirjallisuuteen

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Toimintaterapia AMK

Toimintaterapian koulutusohjelma

Opinnäytetyö

3.11.2014

Tekijä(t) Otsikko Sivumäärä Aika	Michele Kaattari Laura Loisa Luokanopettajan ja toimintaterapeutin välinen yhteistyö alakoulukontekstissa. 32 sivua + 1 liite 3.11.2014
Tutkinto	Toimintaterapeutti AMK
Koulutusohjelma	Toimintaterapian koulutusohjelma
Suuntautumisvaihtoehto	Toimintaterapia
Ohjaaja(t)	Merja Suoperä, lehtori Anne Talvenheimo-Pesu, lehtori
Opinnäytetyö on kirjallisuuskatsaus luokanopettajan ja toimintaterapian yhteistyöhön toimintaterapian kirjallisuudessa ja tutkimuksissa. Tarve kirjallisuuskatsauksen tekemiselle nousi Vajaaliikkeisten kunto Ry:n (VLK) projektista. Projektin yhtenä tavoitteena oli selvittää lapsille kohdentuvien neurologisiin haasteisiin vastaavien opetus- ja terveystoimien tukipalveluiden nykytilaa. Opinnäytetyön tarkoitus on selvittää, miten toimintaterapian kirjallisuudessa ja tutkimuksessa kuvaillaan luokanopettajan ja toimintaterapeutin välisen yhteistyön edistäviä ja estäviä tekijöitä. Opinnäytetyön avulla selvitetään myös, minkälaisia keinoja luokanopettajan ja toimintaterapeutin välisen yhteistyön edistämiseksi kuvaillaan toimintaterapian kirjallisuudessa ja tutkimuksessa. Opinnäytetyön viitekehystenä käytetään The Client, Service, Society mallia (Canadian Association of Occupational Therapists 1997). Opinnäytetyön teoriapohja rakentuu viitekehyksestä, sekä neljän tutkimusartikkelin analyysistä, jonka avulla löytyi yhteistyötä edistäviä ja estäviä tekijöitä sekä toimintaterapeuttien keinoja sen tukemiseen. Toimintaterapeuteille on optimaaliset mahdollisuudet toimia yhteistyössä luokanopettajan kanssa, jotta lapsi saisi mahdollisimman hyvää kuntoutusta. Tämä opinnäytetyö pyrkii tarjoamaan katsauksen siihen, miten toimintaterapian kirjallisuudessa ja tutkimuksessa aiheuta on käsitelty. Työelämässä olevat toimintaterapeutit voivat saada tämän opinnäytetyön kautta työkaluja näyttöön perustuuteen, alan opiskelijoille tämä opinnäytetyö tarjoaa tietopaketin aiheesta, jota on käsitelty toimintaterapian kirjallisuudessa suomenkielellä vain marginaalisesti.	
Avainsanat	Toimintaterapia, luokanopettaja, yhteistyö, moniammatillisuus, kirjallisuuskatsaus

Author(s) Title Number of Pages Date	Michele Kaattari Laura Loisa Luokanopettajan ja toimintaterapeutin välinen yhteistyö alakoulukontekstissa 32 pages + 1 appendice 3 November 2014
Degree	Bachelor of Health Care
Degree Programme	Occupational therapy
Specialisation option	Occupational therapy
Instructor(s)	Merja Suoperä, Senior Lecturer Anne Talvenheimo-Pesu, Senior Lecturer
This thesis is a literature review of the cooperation between class teacher and occupational therapist. The need for this literature review is based on Vajaaliikkeisten kunto ry's (VLK) project. One of the aims of this project was to find out the current state of health and education interventions support services for children with neurological challenges. The purpose of this study is to examine how occupational therapy literature and research describes the cooperation between class teacher and occupational therapist. Thesis is also used to determine what kinds of methods are described in the literature and research for class teacher and occupational therapist to promote cooperation. The framework used in this study is called The client, service and society model (Canadian Association of Occupational Therapists 1997). The theoretical base of the thesis is built on the framework and four research article analyses. The result of the research article analyses were found promoting and preventing factors of cooperation. This study aims to provide a review of how the issue is discussed in occupational therapy literature and research. The occupational therapists in working life can use this study as a tool for evidence based work. Occupational students can use this study as an information pack of subject which has been discussed in the Finnish occupational therapy literature only marginally.	
Keywords	Occupational therapy, teacher, cooperation, multi-professional, literature review

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Katsauksena olevan ilmiön kuvaaminen	2
2.1	Yhteistyökumppani	2
2.2	Keskeiset käsitteet	3
2.3	Teoriapohja	4
2.4	The Client, Service, Society Model	5
3	Opinnäytetyön kysymykset	7
4	Aineiston keruu	8
4.1	Integroiva kirjallisuuskatsaus	8
4.2	Tiedonhakuprosessi	9
5	Aineiston analyysi	10
5.1	Artikkelien analyysi	11
5.2	Sisällönanalyysi	16
6	Tulosten esittäminen	18
6.1	Estävät ja edistävät tekijät	19
6.1.1	Ympäristö	20
6.1.2	Yhteistyö	20
6.1.3	Toimintaterapeutin rooli	21
6.1.4	Toimintamalli	21
6.2	Peilaaminen muihin tutkimuksiin	22
6.3	Peilaaminen Client, Service, Society malliin	24
7	Johtopäätökset	26
8	Pohdinta	27
	Lähteet	33
	Liitteet	
	Liite 1. Löydetyt tutkimukset	

1 Johdanto

Opinnäytetyömme keskittyy tarkastelemaan luokanopettajan ja toimintaterapeutin välistä yhteistyötä alakoulukontekstissa. Aihe on ajankohtainen, sillä kuntoutuksen tarvis-joita on nykypäivänä entistä enemmän ja terveydenhuollossa moniammatillinen työskentely on arkipäivää. Vähäisten resurssien ja suuren kysynnän vuoksi kuntoutukseen pääseminen puolestaan on vaikeutunut. Myös alakoulu on kohdannut erilaisia muutoksia vuosien varrella. Muutokset ovat asettaneet koulu yhteisöt uusien haasteiden eteen. Suuret ryhmäkoot, oppilaiden moninaiset pulmat sekä opettajien rajalliset resurssit ovat nousseet yleisiksi puheenaiheiksi. Suuntauksena on sijoittaa tukea tarvitsevia oppilaita alakoulun perusopetuksen luokkiin.

Kansainvälisesti toimintaterapeuteilla on pitkät perinteet työskentelystä kouluissa. Yhteistyöhön perustuva käytäntö on kriittinen osa lapsipotilaiden toimintaterapiaa, varsinkin kun on kyse kouluympäristössä tapahtuvasta toimintaterapiasta. Yhteistyön tekemisen hyödyistä ja kustannustehokkuudesta on olemassa kohtuullisen vahvaa näyttöä. Tästä huolimatta yhteistyön määrä jää vielä usein varsin vähäiseksi. Toimintaterapeuteilla ja opetushenkilökunnalla on kuitenkin halu lisätä yhteistyön määrää (Boshoff – Stewart 2013.)

Opinnäytetyössämme käsittelemme luokanopettajan ja toimintaterapeutin välistä yhteistyötä kirjallisuuskatsauksen muodossa. Kirjallisuuskatsaus koostuu neljästä analysoidusta toimintaterapian tutkimuksesta 2000-luvulta, sekä peilaamisesta toisiin tutkimuksiin ja muutamaaan aiheeseen liittyvään opinnäytetyöhön. Tavoitteenamme löytää kirjallisuuden pohjalta keinoja yhteistyön parantamiseksi.

2 Katsauksena olevan ilmiön kuvaaminen

Juholan, Matomäen ja Välimäen (2012) opinnäytetyön ”Jos meidän koulussa ois toimintaterapeutti” mukaan tulevaisuudessa olisi tärkeää juurruttaa toimintaterapia opetuksen alaiseksi toiminnaksi, sillä toimintaterapia toisi koulun arkeen uuden tukimuodon. (Juhola – Matomäki – Välimäki 2012.) Grönlundin ja Rintakummun (2010) mukaan toimintaterapeuteille on kuitenkin ollut haastavaa päästä osaksi koulusysteemiä, sillä tieto systeemistä on rajallista. Opettajat ja rehtorit eivät myöskään aina ymmärrä, mitä toimintaterapia on. (Grönlund – Rintakumpu 2010.) Molemmista opinnäytetöistä käy kuitenkin ilmi, että toimintaterapeutin tuominen osaksi opetustoimea olisi lapsen kuntoutuksen kannalta hyvä asia.

Opinnäytetyössämme keskitymme luokanopettajan ja toimintaterapeutin väliseen yhteistyöhön, sillä yhteistyön merkitys nousee aiemmissa koulua ja toimintaterapeuttia käsittelevissä opinnäytetöissä vahvasti esille. Moniammatillinen yhteistyö on myös ajankohtainen käsite nykypäivän terveydenhuollossa, jossa työskentely usein on moniammatillista. Yhteistyöhön (laatuun, määrään ja muotoihin) keskittyminen on myös työelämänyhteistyökumppanin toive. Kiinnostuksen kohteena työssämme on yhteistyön tekemisen edistävät ja estävät tekijät. Tavoitteenamme on, että opinnäytetyömme kokoaisi tietoa luokanopettajien ja toimintaterapeuttien väliseen yhteistyöhön vaikuttavista tekijöistä ja yhteistyön laadusta. Tarkastelemme kirjallisuuskatsauksen muodossa sitä, miten toimintaterapeutin ja luokanopettajan yhteistyö näyttäytyy toimintaterapian kirjallisuudessa ja tutkimuksissa. Toivomme, että kirjallisuuskatsauksen avulla toimintaterapeutit ja luokanopettajat saisivat ideoita yhteistyön kehittämiseen.

2.1 Yhteistyökumppani

Työelämän yhteistyökumppanimme on VLK, eli Vajaaliikkeisten Kunto/Bot för Rörelsehindrare Ry ja opinnäytetyö oli tarkoitus toteuttaa osana Lapsen toimivatukipalvelumalli projektia. Projekti ei saanut rahoitusta, mutta yhteistyötä päätettiin jatkaa, koska opinnäytetyön aihe koettiin tärkeäksi ja ajankohtaiseksi.

VLK on vuonna 1953 perustettu yhdistys, jonka tavoitteena on edistää keskus- tai ääreishermostoon sekä lihaksistoon liittyvistä syistä vammautuneiden lasten ja nuorten tutkimusta, hoitoa ja kuntoutusta. Yhdistyksen tarkoituksena on tukea lapsia ja nuoria hyvään elämään ja tulevaisuuteen. (Vajaaliikkeisten kunto ry, n.d.)

Lapsen toimivatukipalvelumalli projektin yhtenä tavoitteena oli selvittää lapsille kohdentuvien neurologisiin haasteisiin vastaavien opetus- ja terveystoimien tukipalveluiden nykytilaa. Tarkoituksena oli selvittää tukipalveluihin liittyvän työn tekemiseen kohdistuvan yhteistyön määrää ja mahdollisuutta sekä osallisuutta, eri toimitahojen ja koululaisten sekä perheen näkökulmasta. (Vajaaliikkeisten kunto ry, n.d)

2.2 Keskeiset käsitteet

Opinnäytetyön keskeiset käsitteet ovat nousseet toimintaterapian kirjallisuudesta ja keskusteluista opinnäytetyön ohjaajien ja työelämäyhteistyökumppanin kanssa. Opinnäytetyön viitekehukseksi on valittu The Client, Service, Society-malli (Canadian Association of Occupational Therapists 1997). Mallin avulla tarkastellaan toimintaterapian keinoja vaikuttaa yhteistyöhön.

Tässä kappaleessa käsitellään opinnäytetyön keskeisiä käsitteitä. Osa käsitteistä on käsitelty myöhemmin niitä koskevissa kappaleissa turhan toiston pois saamiseksi. Tämä siksi, että opinnäytetyö olisi mahdollisimman selkeä ja helposti luettava.

Opinnäytetyössämme lapsi tarkoittaa 6-12-vuotiasta alakouluikäistä lasta. Tämä siksi, että opinnäytetyömme sijoittuu tarkastelemaan juuri luokanopettajan ja toimintaterapeutin yhteistyötä.

Luokanopettajalla tarkoitetaan tässä työssä luokanopettajan koulutuksen saanutta alakoulun 1.-6. luokkaa opettavaa henkilöä. Opetusalan ammattijärjestön (OAJ) mukaan luokanopettajalla Suomessa tulee olla tehtynä maisterintutkinto kasvatustieteistä, sillä opetustyön katsotaan olevan vaativaa. Koulutuksesta riippuen opettaja voi opettaa joko 1.-6. luokkaa tai olla kelpoinen opettamaan koko peruskoulun vuosiluokkia, eli luokkia 1.-9. (OAJ.)

Yhteistyöllä tarkoitetaan kahden keskenään tasavertaisen henkilön suoraa vuorovaikutusta ja toimimista yhteisen päämäärän eteen. Henkilöiden tulee olla keskenään tasa-

vertaisia ja vapaaehtoisesti sitoutuneita jaettuun päätöksen tekoon yhteisen päämäärän saavuttamiseksi (Friend – Coock 2000.)

Moniammatillisuutta käytetään nykypäivänä laajasti. Englannin kielessä moniammatillisuudelle on monta eri käsitettä ja sitä voidaankin tarkastella monesta eri näkökulmasta. Tässä työssä moniammatillisuudella tarkoitetaan Karilan ja Nummenmaan (2005) määritelmää eri ammattikuntien työskentelyä yhdessä niin, että valta, tieto ja osaaminen jaetaan.

Moniammatillinen yhteistyö edellyttää vastuunottoa, selkeän käsityksen tehtävästä, toisen asiantuntijuuden hyväksymisen, hyvät kommunikaatiotaidot ja kokonaisvaltaisuuden tunnistamisen. Karilan ja Nummenmaan (2005, 2001) mukaan moniammatillisessa yhteistyössä tiedon ja näkökulmien kokoamisen tavoitteena on tuottaa yhteinen jaettu merkitys. Yhteinen panos on merkittävämpi kuin vain yhden asiantuntijan panos, sillä asiakas pyritään huomioimaan mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. Tehokkaan moniammatillisen yhteistyön merkkejä ovat heidän mukaansa jaettu visio toiminnasta, selvät tavoitteet, asiantuntevat jäsenet, hyvä vuorovaikutus ja yhteishenki, roolien ymmärrys ja arvostus sekä selkeä ja puolueeton johto. Moniammatillinen yhteistyö vaatii myös yhdessä oppimista (Kontio 2010 mukaan.) Koulumaailmassa moniammatillisella yhteistyöllä tarkoitetaan yleensä oppilashuoltoryhmää.

Asiantuntijuus voidaan käsittää laajana tietyn alan hallintana tai jonkin tietyn ammatin erityisalan syvänä osaamisena. Koulutus antaa asiantuntijuusosaamiselle pohjan, jota työkokemus syventää. Asiantuntijan osaaminen perustuu alan teoreettiseen tietoon sekä tieteelliseen tietoon, kokemustietoon ja yksittäisten tilanteiden erityispiirteiden huomioinnonottamiseen. Toimintaterapeutti on oman alansa asiantuntija, ja toimii asiantuntijatehtävissä edistääkseen ihmisten hyvinvointia (Toimintaterapianimikkeistö 2003.)

2.3 Teoriapohja

Toimintaterapeutin ja luokanopettajan välisestä yhteistyöstä löytyy jonkin verran tutkimuksia ulkomailta, mutta Suomessa tehtyjä tutkimuksia ei juuri löydy. Ulkomailta toimintaterapeutin työ koulussa on yleisempää kuin Suomessa ja siksi aiheesta tehtyjä tutkimuksiakin löytyy sieltä enemmän. Opinnäytetöitä aiheeseen liittyen on Suomessa

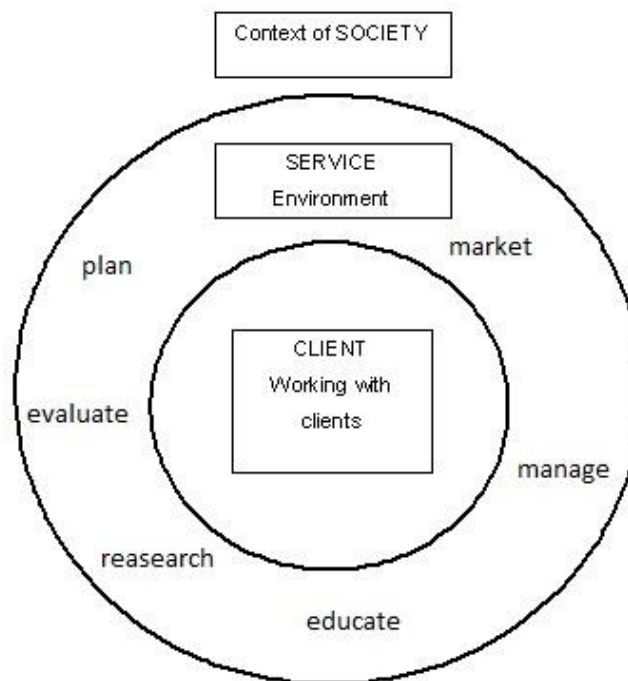
toteutettu, mutta ne käsittelevät usein enemmänkin toimintaterapeutin hyödyllisyyttä kouluympäristössä, tai toimintaterapeutin työnkuvan tunnetuksi tekemistä opetustoimen ammattilaisille. Yhteistyön tekemiseen vaikuttaviakin asioita on opinnäytetyön muodossa Suomessa tutkittu, mutta kirjallisuuskatsauksen muodossa toteutettua työtä yhteistyön estävistä ja edistävästä tekijöistä emme löytäneet. Monissa muissa aiemmissa opinnäytetyöissä, jotka käsittelevät toimintaterapeuttia kouluympäristössä, on osallistujina saattanut olla lastentarhanopettajia tai erityisopettajia.

Tämän työn teoriapohja koostuu yhdestä toimintaterapian omasta viitekehystä ja toimintaterapian kirjallisuudesta. Jonkin verran on käytetty myös enemmän opetustoimen käyttöön tarkoitettua kirjallisuutta, sillä työssä halutaan tuoda esille yhteistyön tekemiseen vaikuttavia asioita myös opettajien näkökulmasta. Pääpaino tässä työssä on kuitenkin toimintaterapian tutkimuksissa ja kirjallisuudessa, sillä haluamme työssä näkyvän erityisesti toimintaterapian näkökulman.

2.4 The Client, Service, Society Model

Opinnäytetyötämme varten valitsimme toimintaterapian viitekehyksistä The Client, Service, Society mallin (Canadian Association of Occupational Therapists 1997). Mallin mukaan jokaisella toimintaterapia palvelulla on omat piirteensä, sillä palvelu on järjestetty vastaamaan asiakkaan tarpeita juuri kyseisessä ympäristössä. Toimintaterapeutit voivat myös työskennellä ryhmissä eri tieteenalojen henkilökunnan kanssa. Näistä eroavaisuuksista huolimatta palveluilla, joita toimintaterapeutit tarjoavat, on yhteisiä piirteitä. Mallin kolme ulottuvuutta ovat Client (asiakas), Service (palvelu) ja Society (yhteiskunta). Client edustaa asiakkaan ja terapeutin yhteistyötä toimintaterapiaprosessissa. Society edustaa kaikkia lakeja, menettelyjä, käytäntöjä, määräyksiä, etiikkaa ja ihmisiä jotka muovaavat yleistä järjestystä. Service puolestaan edustaa ympäristöä, jossa palvelu järjestetään. Malli sisältää myös tehokkaan sekä asiakaslähtöisen palvelun järjestämisen ja tarjoamisen kuusi elementtiä. Nämä elementit ovat plan services eli palveluiden suunnittelu, market services eli palveluiden markkinointi, manage services eli palveluiden hallinta, educate eli kouluttaminen, access and participate in reasearch eli tutkimuksiin pääsy ja osallistuminen sekä evaluate services eli palveluiden arviointi. Mallin kolme ulottuvuutta muovaavat toinen toisiaan. Myös palveluympäristön kuusi elementtiä ovat kytköksissä toinen toisiinsa palveluiden järjestämisessä jokapäiväisessä käytännössä. Elementit joko tukevat tai rajoittavat asiakkaan kanssa tehtävää toimintaterapiaprosessia (Canadian Association of Occupational Therapists 1997.)

Koulumaailmaan sijoittuvassa toimintaterapiassa asiakasta edustavat oppilaan ja terapeutin yhteistyö. Palvelu edustaa kouluympäristöä. Kouluympäristön piirteet vaikuttavat siihen, millä tavalla toimintaterapiaprosessi etenee. Esimerkiksi minkälaiset tilat ovat käytettävissä, ja mitä koulun sääntöjen puitteissa on mahdollista tehdä. Yhteiskunnalla taas tarkoitetaan niitä Suomen lakeja, säännöksiä ja tapoja jotka koskevat toimintaterapiapalveluita ja terveydenhuoltoa, sekä niitä ihmisiä jotka ovat mukana tekemässä päätöksiä oppilaan terapiapalvelun saamiseen liittyen. Palvelun tulisi olla myös koulu- maailmaan sopiva, ja palvelun suunnittelussa tulisi huomioida palveluympäristön kuusi elementtiä asiakaslähtöisen ja tehokkaan palvelun aikaansaamiseksi.

Kuvio 1: The Client, Service, Society Model. (Mukaiillen Canadian Association Of Occupational Therapists 1997:100-101)

3 Opinnäytetyön kysymykset

Opinnäytetyömme tekeminen alkoi alustavan aiheenvalinnan toteuttamisella ja opinnäytetyön muodon valikoitumisella. Alkuvaiheessa tarkastelimme aihetta varsin laajassa mittakaavassa tutustuen kaikkeen löytämäämme toimintaterapiaan ja koulumaailmaan liittyvään kirjallisuuteen sekä aiempiin aihetta koskeviin opinnäytetöihin. Rajasimme opinnäytetyömme koskemaan nimenomaan opettajan ja toimintaterapeutin välistä yhteistyötä. Päädyimme opinnäytetyössämme tekemään kirjallisuuskatsausta, jonka avulla voidaan tarkastella kuinka toimintaterapeutin ja luokanopettajan välinen yhteistyö toimintaterapian tutkimuksissa ja kirjallisuudessa näyttäytyy. Alustavan tiedonhaun ja tarkemman rajauksen jälkeen opinnäytetyömme kysymyksiksi muodostuivat:

Minkälaisena toimintaterapeutin ja luokanopettajan välinen yhteistyö näyttäytyy toimintaterapian kirjallisuudessa ja tutkimuksessa?

Mitkä tekijät vaikuttavat yhteistyön tekemiseen edistävästi ja mitkä estävästi?

Työn loppupuolella kuvaillaan työtä varten toteutettu kirjallisuuskatsaus. Sillä pyritään nostamaan esille luokanopettajan ja toimintaterapeutin yhteistyön tekemiseen vaikuttavia tekijöitä, jotka nousivat esiin analysoiduista tutkimuksista.

4 Aineiston keruu

Opinnäytetyön tekeminen aloitettiin lokakuussa 2013 ideavaiheella, jolloin hahmoteltiin karkea idea. Siitä työtä jatkettiin suunnitelmavaiheeseen, jota tehtiin tammikuusta huhtikuuhun 2014. Suunnitelmavaiheessa pohdimme opinnäytetyön toteuttamista kirjallisuuskatsauksena. Mietimme myös kyselyn lisäämistä mukaan tukemaan kirjallisuuskatsausta. Kyselyn oli tarkoitus olla alakouluopettajille, ja siinä olisi tiedusteltu omakohtaisia kokemuksia luokanopettajan ja toimintaterapeutin välisestä yhteistyöstä. Koska kysely olisi ajoittunut kesään, emme valitettavasti saaneet yhteyttä yhteenkään luokanopettajaan kesälomien takia, joten kyselystä jouduttiin luopumaan. Toteutusvaihe ja opinnäytetyön kirjoittaminen ajoittui huhti- kesäkuuhun 2014. Analysointi ja kirjoitustyö tapahtuivat aineiston keruun jälkeen kesällä ja alkusyksyllä 2014. Työ esitettiin marraskuussa 2014.

4.1 Integroiva kirjallisuuskatsaus

Kuvaileva kirjallisuuskatsaus on yksi yleisimmin käytetyistä kirjallisuuskatsauksen perustyypeistä, jota voikin luonnehtia yleiskatsaukseksi ilman tiukkoja ja tarkkoja sääntöjä. Käytetyt aineistot ovat laajoja, eivätkä metodiset säännöt rajaa niitä. Kuvailevassa kirjallisuuskatsauksessa tutkittava ilmiö pystytään kuvaamaan laaja-alaisesti ja tarvittaessa luokittelemaan tutkittavan ilmiön ominaisuuksia. Tutkimuskysymykset ovat väljempiä kuin systemaattisessa katsauksessa tai meta-analyysissä. Kuvailevasta kirjallisuuskatsauksesta on kaksi versiota, joita ovat narratiivinen ja integroiva katsaus. (Salminen 2011).

Tämä opinnäytetyö toteutettiin integroivana kirjallisuuskatsauksena. Integroivaa kirjallisuuskatsausta käytetään, kun halutaan kuvata tutkittavaa ilmiötä mahdollisimman monipuolisesti. Integroiva kirjallisuuskatsaus on hyvä tapa tuottaa uutta tietoa jo tutkitusta aiheesta. Verrattuna systemaattisen katsauksen integroiva katsaus tarjoaa selvästi laajemman kuvan aihetta käsittelevästä kirjallisuudesta. Integroiva katsaus ei siten ole yhtä valikoiva eikä se seulo tutkimusaineistoa yhtä tarkasti kuin systemaattinen katsaus. Tällä tavoin tutkimuksen kohteena olevasta aiheesta on mahdollista kerätä huomattavasti isompi otos. Integroiva ote sallii erilaisin metodisin lähtökohdin tehdyt tutkimukset analyysin pohjaksi. (Salminen 2011).

4.2 Tiedonhakuprosessi

Opinnäytetyön tiedonhaku toteutettiin etsimällä tutkimuksia ja kirjoja sähköisistä tietokannoista, Metropolia Ammattikorkeakoulun kirjastosta, sekä Tampereen ja Helsingin kaupunginkirjastoista. Tietokannoista käytössä olivat Theseus, CINALH, PubMed ja ProQuest. Kriteereinä tutkimuksille oli, että niiden täytyi olla julkaistu vuonna 2000 tai sen jälkeen, sekä olla englannin- tai suomenkielinen. Lisäsimme kriteeriksi myös sen, että artikkeli täytyi olla saatavilla kokonaisuudessaan, sillä löysimme useita aiheeseen liittyviä artikkeleita, joista oli saatavilla ainoastaan tiivistelmä. Tiedonhaku toteutettiin keväällä 2014.

Tiedonhaku aloitettiin tammikuussa 2014, jolloin ensimmäiseksi tietokannaksi tuli Theseus. Halusimme tietää minkälaisia opinnäytetöitä aiheesta oli jo tehty ja mitä kannattaisi vielä tutkia. Ajattelimme löytävämme sieltä myös apua teoriapohjan valintaan.

Theseuksen jälkeen laajensimme tiedonhakua muihinkin tietokantoihin. Niiden suuri määrä ja valitsemisen vaikeus sai meidät kääntymään huhtikuussa 2014 oman koulun kirjastomme tiedonhaun opetukseen, joka ohjasi meidät etsimään meille parhaiten soveltuvista tietokannoista. Tällöin mukaan tulivat CINALH ja ProQuest. Teimme jaon, että toinen etsii CINALHIN ja toinen ProQuestin ja kumpikin raportoi millä hakusanoilla ja minä päivinä on etsinyt, ja mitä on löytänyt. Yhdessä etsimme aineistoa myös PubMed tietokannasta. Tallensimme hakuprosessimme löydökset ja raportit opinnäytetyömme facebook-yhteisöön, johon kumpikin pääsi tarkastelemaan ja kommentoimaan, mitä toinen on tehnyt. Facebook-yhteisö oli helppo ja toimiva työskentelyalusta, sillä se oli molemmille ennalta tuttu, ja siksi helppo käyttää.

Tämän opinnäytetyön liitteistä löytyy lista kaikista tutkimuksista, jotka löysimme tietokannoista hakuehtojemme perusteella.

5 Aineiston analyysi

Kouluympäristöä ja toimintaterapiaa koskevia artikkeleita löytyi melko runsaasti. Artikkeleita, jotka koskevat suoraan toimintaterapeutin ja luokanopettajan yhteistyön estäviä ja edistäviä tekijöitä löytyi puolestaan melko vähän. Artikkeleita, joissa sivuttiin myös yhteistyön tekemiseen liittyviä tekijöitä, on kuitenkin olemassa useita, ja valitsimme tarkempaan tarkasteluun löytämistämme artikkeleista kuusi. Kävimme nämä kuusi artikkelia huolellisesti läpi, ja teimme niistä tiivistelmät. Artikkelit arvioitiin, jonka jälkeen kuudesta artikkelista analyysivaiheeseen valikoitui neljä artikkelia, jotka mielestämme olivat kelpoisia työtämme ajatellen. Valitsimme kyseiset neljä artikkelia sen takia, että niissä käsiteltiin tulokset -osiossa selkeästi estäviä ja edistäviä tekijöitä. Tutkimukset olivat myös sovellettavissa Suomen koulujärjestelmään, toisin kuin muutama muu löydetty tutkimus. Kaikki neljä artikkelia käsittelevät laadullisia tutkimuksia. Laajempaa aineistoa ei huolellisella tiedonhaulla ja kriittisellä valintaprosessilla pystynyt opinnäyte-työmme aikarajoissa kokoamaan.

Taulukko 1: Työhön valitut artikkelit

Tekijä(t), julkaisu- vuosi ja julkaisu	Artikkelin nimi	Keskeinen sisältö
Sarah Kennedy, Hugh Stewart, Adelaide, Australian Occupational Therapy Journal 59, 2012	Collaboration with teachers: A Survey of South Australian occupational therapist's perceptions and experiences	Kyselyn avulla kartoitettiin opettajien ja toimintaterapeuttien välistä yhteistyötä ja yhteistyöhön vaikuttavia asioita. Kyselyihin vastasi 45 toimintaterapeuttia jotka työskentelevät lastentarha- tai kouluikäisten lasten kanssa.
Prigg, Alison 2002, Australian Occupational Therapy Journal 2002 49:100-111	Experiences an perceived roles of occupational therapists working with children with special learning needs during transition to school: A pilot study.	Laadullinen tutkimus jossa haastateltiin puolistrukturoidusti kahdeksaa erityislasten kanssa työskentelevää toimintaterapeuttia. Käsittelee terapeuttien roolia lasten siirtyessä kouluun ja ongelmia joita terapeutit kokivat siirtymävaiheessa. Tutkimuksessa nousee esille yhteistyön merkitys ja siihen vaikuttavat tekijät.
Wenonah N. Cambell, Cheryl A. Missiuna, Lisa M. Rivard, Nancy	“Support for Everyone” Experiences of Occupational Therapists Deliver-	Kerrotaan uuden P4C-mallin tuonnista kouluun ja kuinka se toimintaterapeuttien mielestä eroaa aikaisemmasta mallista.

A. Pollock, Canadian Journal of Occupational Therapy 79, 2012	ing a New Model of School-Bas Service.	Mallin tarkoituksena on tarjota toimintaterapiaa luokassa opetuksen yhteydessä, eikä erillisessä tilassa. Mallin tarkoituksena on myös konsultoida opettajaa ja auttaa huomaamaan apua tarvitsevat lapset jo ennen diagnosointia, jotta asiaan voidaan puuttua mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.
Michelle A. Ville-neuve, Lyn M. Shulha, Canadian Journal of Occupational Therapy 79, 2012	Learning Together for Effective Collaboration in School-Based Occupational Therapy Practise	Tutkimuksen tarkoituksena oli yhteyttä koulumuotoisen toimintaterapian parissa työskenteleviä toimijoita, jotta moniammatillinen yhteistyö olisi jatkossa toimivampaa.

5.1 Artikkelien analyysi

Sarah Kennedyn ja Hugh Stewartin (2012) tutkimuksessa Collaboration with teachers: A survey of South Australian occupational therapists' perceptions and experiences tutkittiin yhteistyötä toimintaterapeuttien ja opettajien välillä Etelä Australiassa. Tutkimus toteutettiin lähettämällä paperinen kysely toimintaterapeuteille, jotka työskentelevät parhaillaan päiväkotitai kouluikäisten lasten parissa. Kyselyyn vastasi 45 toimintaterapeuttia ja kyselyssä kysyttiin heidän käsityksistään ja kokemuksistaan yhteistyöstä opettajien kanssa. Tutkimus koostui neljästä osasta jotka ovat taustatiedot, käsitykset asiantuntijuudesta, yhteistyön toteuttamisen käytännöt ja muut kommentit. Kyselyn tulokset analysoitiin SPSS versio 17:sta, jota seurasi temaattinen analyysi. Tutkimuksen tulokset osoittivat, että toimintaterapeuttien käsitykset yhteistyön muodostavista tekijöistä ovat yhtenevät. Alhainen täytöntöönpano kuitenkin osoittaa, että eroja käsitysten ja kokemusten välillä ilmenee. Toimintaterapeuttien vastauksissa näkyi epävarmuus omista yhteistyön käytännöistä.

Kyselyn tuloksista ilmeni, että useimmat toimintaterapeutit työskentelivät valtiolla tai valtiosta riippumattomilla järjestöillä. Useimmat kyselyyn vastanneista terapeuteista työskentelivät pääkaupunkiseudulla tai sen lähetyillä. Käytäntöjä koskevissa kysymyksissä terapeutit olivat eniten samaa mieltä siitä, että kaikkia tiimin jäseniä tulisi kannustaa ja tukea, avointa kommunikaatiota toimintaterapeuttien ja opettajien välillä

tulisi vaalia ja kannustaa, tavoitteet pitäisi kehittää yhteistyössä ja kaikki tiimin jäsenet nähdä tasavertaisina. Kuitenkin tuloksissa ilmeni alhainen täytöntöönpano kaikille lausunnoille, vaikka terapeutit ovat yhtä mieltä siitä, mistä yhteistyö muodostuu. Yhteistyön menestys ja tyytyväisyys nykyiseen yhteistyöhön eivät ilmentäneet terapeuteilla vahvaa tyytyväisyyttä tai tyytymättömyyttä. Vastauksista kävi myös ilmi, että yhteistyön tekemiselle on esteitä. Tässä tutkimuksessa vastauksista nousivat esteiksi tekijöiksi ajan puute, vaikea pääsyn toisen ammattilaisen puheille, joidenkin opettajien/koulujen haluttomuus ja yhteistyön vaikeutuminen jos tavoitteet eivät liity akateemiseen oppimiseen. Yhteistyön sujumiseksi kommentteista nousi esille myös strategioita kuten suhteen rakentaminen ennen yhteistyötä, toimintaterapian selittäminen opettajalle ja yhteiset kokoukset jotka helpottavat yhteistyötä. Yhteistyötä edistäviä tekijöitä nousi myös terapeuttien vastauksista. Edistäviä tekijöitä tutkimuksen mukaan ovat tehokas viestintä, työskentely yhdessä, eikä asiantuntijoina ja kunnioitus toista kohtaan.

Kaiken kaikkiaan tutkimukseen osallistuneet terapeutit ovat melko yksimielisiä yhteistyön tekemisen käytäntöjen ja tulosten suhteen. Nämä käytännöt eivät kuitenkaan aina heidän mukaansa toteudu. Toimintaterapeutit tietävät mitä yhteistyö on, mutta ovat sitä mieltä, että sitä ei aina esiinny niin usein kuin he toivoisivat. Heidän suhtautumisensa yhteistyön menestykseen on tutkimuksen mukaan varsin neutraali. He eivät olleet erityisen tyytyväisiä tai tyytymättömiä. Terapeuteilta nousseiden kommenttien mukaan yhteistyön tekeminen opettajan kanssa on kuitenkin useimmiten positiivinen kokemus. Tutkimus oli hyvä, sillä se toi esille toimintaterapeuttien kokemuksia yhteistyöstä. Huonona puolena tutkimuksessa on se, että siinä näkyy vain toimintaterapeuttien näkemys, sillä opettajia ei vastanneiden joukossa ole. Tutkimuksen kysymyksiin vastattiin likert -tyyppisellä skaalalla, jolloin vastaukset riippuvat vastaajan tulkinnoista. Se, pystymmekö mittaamaan esimerkiksi eron ”samaa mieltä” ja ”täysin samaa mieltä” välillä jää epäselväksi ja erot tulkinnoissa voivat vaikuttaa tuloksiin. Tutkimus on tehty Etelä-Australiassa ja sitä ei siksi voida suoraan verrata Suomen oloihin.

Alison Priggin tutkimuksessa ”Experiences and perceived roles of occupational therapists working with children with special learning needs during transition to school: A Pilot study” kuudelta toimintaterapeutilta kysyttiin heidän roolistaan ja kokemuksistaan tarjotessa palveluita lapselle, jolla on oppimisen erityistarpeita tämän siirtyessä kouluun. Tutkimukseen osallistuneet toimintaterapeutit olivat kaikki Australialaisia ja New South Walesin alueelta. Heitä haastateltiin yksilöllisesti yhden kerran kutakin. Toimintaterapeutit kuvasivat yleisimmin heidän rooliinsa kuuluvan lapsen valmistelemisen kou-

lua varten, yhteistyön tekemisen koulun henkilökunnan kanssa ja vanhempien tukemisen. Heidän kuvaamansa toimintaterapeutin rooli on yhtenevä nykyisen koulumaailmaan sijoittuvan toimintaterapian käytännön kanssa. Osallistujien mukaan on kuitenkin olemassa kuilu ihanteellisen palvelun ja sen palvelun välillä, jota osallistujat pyrkivät tarjoamaan.

Tutkimuksen mukaan yhteistyö on tärkeä ominaisuus kouluun sijoittuvassa toimintaterapiassa ja yhteistyö toimintaterapeutin ja opettajan kanssa on yksi tutkimuksen näkökulmista. Toimintaterapeutin odotetaan tekevän yhteistyötä koulun henkilökunnan ja erityisesti opettajan kanssa, mutta mahdollisuudet yhteistyölle ovat rajalliset. Ongelmiksi toimintaterapeutit kokivat ajan, rajallisen tuen koululta, epämieluisuuden ollessa luokkahuoneessa ja toimintaterapian rajoitetun osallistumisen kouluympäristössä. Toimintaterapeuttien mielestä heillä ei ollut tarpeeksi aikaa olla koululla tukemassa lasta, ja myös opettajien kanssa vietetty yhteinen aika jäi liian vähäiseksi hyvän yhteistyön muodostumisen kannalta. Myös koululta saatu tuki koettiin toisinaan liian vähäiseksi vaikka myös hyviä kokemuksia koululta saadusta tuesta tuotiin esille. Kahdelta toimintaterapeuttilta nousi haastatteluissa esille tehtyjen esitysten toteuttamatta jättämisen. Esimerkiksi ehdotetut muutostyöt saattavat jäädä toteuttamatta. Tutkimuksessa puhuttiin kuitenkin myös opettajien rajallisesta kokemuksesta toimia erityistarpeita vaativien lasten kanssa ja opettajien liian vähäisestä tuesta, jotka saattavat osaltaan vaikuttaa toimimiseen terapeuttien kanssa. Terapeutit kokivat myös olonsa usein epämukavaksi luokassa, mihin vaikutti juuri opettajan negatiivinen asenne tämän luokassa olevaa erityislasta kohtaan. Terapeutit kokivat myös, että he eivät olleet niin paljon mukana lapsen kouluun siirtymisen suunnittelussa kuin olisivat halunneet olla. Päätöksiä saatettiin tehdä ilman kunnollista suunnittelua. Tutkimuksen mukaan ilman kunnolla suunniteltuja päätöksiä ei voida varmistaa päätösten kasvatuksellista merkityksellisyyttä.

Tutkimukseen on saattanut vaikuttaa se, että tutkija oli joillekin haastateltaville kollega, mikä on saattanut näkyä heidän vastauksissaan ja tutkijan tulkinnoissa. Haastateltavia haastateltiin vain kerran, mikä on myös saattanut vaikuttaa vastausten syvällisyyteen. Haastateltavina oli myös vain terapeutteja, joten opettajan näkökulma jää tutkimuksesta puuttumaan. Tutkimuksen tuloksia ei ole tarkoitettu yleistettäväksi, ja ne on saatu haastatteleamalla Australialaisia toimintaterapeutteja. Tämä tarkoittaa, etteivät tulokset sovi suoraan Suomen oloihin yleistettäväksi. Tutkimus oli kuitenkin hyvä ja toi esille niitä ongelmia, joita terapeutti kohtaa kouluympäristössä työskennellessään.

Wenonah N. Cambellin ym. 2012 kirjoittamassa artikkelissa ”Support for Everyone”: Experiences of Occupational Therapists Delivering a New Model of School-Bas Service kerrotaan toimintaterapeutin ja opettajan yhteistyöstä uuden ”Partnering For Change” (P4C) mallin kautta. Malli kehitettiin, koska toimintaterapeutit huomasivat, että vanhempi ajattelutapa toimintaterapian järjestämisestä lapselle erillisessä tilassa kahdestaan olisi parempi päivittää enemmän moniammatilliseen tapaan toimia. Siksi kehitettiin innovatiivinen P4C-malli, jossa toimintaterapeutti työskentelee luokkatilassa opetuksen aikana. Toimintaterapeutin tehtävä luokassa on konsultoida opettajaa ja auttaa häntä huomaamaan lapset, jotka tarvitsevat erityistä tukea motoristen haasteidensa takia. Toimintaterapeutti auttaa heitä esimerkiksi muokkaamalla ympäristöä heille sopivammaksi.

Tutkimuksessa kerrottiin paljon toimintaterapeuttien kokemuksesta P4C-mallin parissa työskentelystä ja yhteistyöstä opettajien kanssa. Toimintaterapeuttien mielestä P4C-mallin avulla he oppivat rakentamaan opettajien kanssa paremman luottamussuhteen ja tulivat osaksi kouluuyhteisöä. He kokivat että P4C-malli kasvatti heitä paljon terapeuteina, ja he kutsuivatkin kokemusta ”kasvun vuodeksi”. Myös opettajat kertoivat olleensa hyvin vaikuttuneita ja hämmästyneitä toimintaterapeuttien tiedoista ja neuvoista. Aiemmissä tutkimuksissa oli selvinnyt, että opettajat halusivat terapeuteilta enemmän opetuksellista konsultaatiota (Fairbairn – Davidson, 1993). Kumpikin osapuoli kertoi ratkaisun avaimen olevan avoin kommunikaatio, hyvä luottamussuhde, sekä riittävän ajan varaaminen keskusteluun. Toimintaterapeutit sanoivatkin, että P4C-mallissa suhdetekijä on hyvin merkittävä. Jos sen haluaa toimivan, on ymmärrettävä että sen rakentamiseen menee aikaa.

Suurin hyöty minkä toimintaterapeutit P4C-mallista saivat, oli se, että he tunsivat saavansa jotakin kestäväää aikaiseksi. He kutsuivat vanhanaikaisen mallin herättäneen tuntemuksia, että he juoksivat sisään ja ulos luokista hakemaan ja viemään oppilaita. Tällä he tarkoittivat sitä, että he ilmestyivät luokkaan hakemaan yksittäistä oppilasta ja vähän ajan kuluttua palauttivat tämän ja menivät hakemaan seuraavaa. Parin viikon päästä he palasivat saman oppilaan luo ja kaikki edelliskerralla harjoiteltu oli unohtunut. P4C-mallissa he olivat enemmän läsnä ja pystyivät vaikuttamaan suurempaan osaan oppilaista, sekä tarjoamaan jatkuvasti ratkaisuja. Toimintaterapeuttien mielestä P4C-malli olisi yleistettävissä myös muille lapsille, kuin motorisista häiriöistä kärsiville, sillä tutkimuksen aikana he huomasivat, että useat lapset olivat hyötäneet siitä, vaikka heillä ei motorisia häiriöitä ollutkaan.

Tutkimus nosti esiin useita keinoja toimintaterapeuttien ja opettajien yhteistyön parantamiseksi. Tärkeimmäksi se nosti avoimen kommunikaation, konsultaation ja luottamuksuhteen, sekä riittävän ajankäytön niiden vahvistamiseen. Tärkeä tekijä oli myös yhteisöllisyys, jonka toimintaterapeutit kokivat P4C-mallin kautta. Ollessaan koulussa läsnä joka viikko, heistä tuli kouluyhteisön tärkeä jäsen ja tasapuolinen toimija opettajan, rehtorin ja koulunkäyntiavustajan rinnalla. Vaikka tutkimus toteutettiin Kanadassa, voi tämä olla painava tekijä myös suomalaisten toimintaterapeuttien ja opettajien yhteistyön rakentamisessa. Myös suomalaiset toimintaterapeutit toteuttavat terapiaa erillisessä tilassa kahdestaan oppilaan kanssa, joten kommunikaatio opettajan kanssa jää helposti löyhäksi ja esimerkiksi reissuvihkon kautta toteutettavaksi, jolloin opettaja ei näe mitä toimintaterapiassa tapahtuu. Tällöin samoja metodeja on hyvin haasteellista pyrkiä toteuttamaan myös luokkaopetuksen aikana.

Tutkimus nosti esiin paljon toimintaterapeuttien mietteitä P4C-mallista ja yhteistyöstä, mutta vain muutamia opettajien mielipiteitä. Tutkimukseen osallistui myös vain seitsemän toimintaterapeuttia, joten otoksen ollessa pieni, eivät kaikki tutkimustulokset ole yleistettävissä.

Michelle A. Villeneuve ym. 2012 tekemässä tutkimuksessa Learning Together for Effective Collaboration in School-Based Occupational Therapy Practise tavoitteena oli myös parantaa moniammatillista yhteistyötä eri toimijoiden välillä, jotka osallistuivat koulumuotoiseen toimintaterapiaan. Tutkimukseen osallistui 13 eri toimijaa, muun muassa toimintaterapeutti, erityisopettajia, palveluntuottajien edustajia, johtajia, sekä toimintaterapiaa saavien lasten vanhempia. Heille toteutettiin työpajoja, joissa oli esimerkkitapauksia toimintaterapiaa saavista lapsista ja heidän koulumaailmassa kohtaamistaan haasteista.

Tutkimuksesta sai mielenkiintoista tietoa esimerkiksi päättäjien ja toimintaterapeutin välisestä yhteistyöstä esimerkkitapausten pohjalta, mutta koska aiheenamme on toimintaterapeutin ja luokanopettajan välinen yhteistyö, niin keskityimme enemmän sen analysoimiseen. Tutkimuksessa avattiin muun muassa yhteistyön haasteita. Tällaiseksi nimettiin esimerkiksi vähäinen ymmärrys toisen toimijan roolista ja vastuualueesta. Tähän tarjottiin ratkaisuksi parempaa konsultaatiota. Parempi konsultaatio auttaisi toimijoita oppimaan myös toisen roolista ja vastuualueesta, jolloin kummankin olisi helpompaa hahmottaa myös oma vastuualue, ja helpompaa kysyä toisen neuvoa mieltä askarruttaviin asioihin. Terapeutit raportoivat myös, että opettajiin on vaikea saada kon-

takti, sillä terapeutit usein törmäävät heihin vain ”kiiruhtaessaan käytävillä” tai ”etsiesään heitä välitunnilla”. Opettajat vastasivat tähän, että toimintaterapeutit ovat usein koululla silloin, kun opettajilla ei ole vapaa-aikaa. Tähän tarjottiin ratkaisuksi luokkamutoiseen toimintaterapiaan siirtymiseen ja opettajan konsultointiin lasten haasteista. Tällöin suurempi osa oppilaista saisi myös apua haasteisiinsa.

Tutkimus oli mielenkiintoinen ja johdonmukainen. Ainut miinustekijä oli se, että yhtään varsinaisessa luokanopettajan tehtävissä työskentelevää opettajaa ei tutkimukseen osallistunut, vaan kaikki opetuspuolen työntekijät olivat erityisopettajia tai johtavassa asemassa olevia opettajia. Tutkimuksessa kerrottiin kuitenkin kaikkien näiden toimijoiden olleen aikaisemmin luokanopettajan tehtävissä, joten he eivät tutkimuksen aikana olleet varsinaisesti omassa erityisasemassaan.

Löydöksen ovat siis varsin samantyyppisiä, kuin Wenonah N. Cambellin ym (2012) kirjoittamassa artikkelissa. Suurin yhteistyötä rasittava tekijä on yhteisen ajan ja kommunikaation puute. Vaikka kumpikin tutkimus on tehty Kanadassa, niin uskomme näiden tekijöiden olevan suurin rasite myös Suomessa työskentelevien toimintaterapeuttien ja opettajien yhteistyössä.

5.2 Sisällönanalyysi

Sisällönanalyysimenetelmällä pyritään saamaan tutkittavasta ilmiöstä kuvaus tiivistetyssä ja yleisessä muodossa. Sen tarkoitus on myös saada aineisto tiiviiseen ja selkeään muotoon kadottamatta sen sisältämää informaatiota. Analyysillä luodaan selkeyttä aineistoon, jotta voidaan tehdä selkeitä ja luotettavia johtopäätöksiä tutkittavasta ilmiöstä. (Tuomi - Sarajärvi: 2009)

Tässä opinnäytetyössä on käytetty teoriaohjaavaa sisällönanalyysiä. Se etenee aineiston ehdoilla aivan kuin perinteisempi aineistolähtöinen sisällönanalyysi, mutta eroaa siinä, miten aineisto liitetään teoreettisiin käsitteisiin. Teoriaohjaavassa sisällönanalyysissä teoreettiset käsitteet tuodaan valmiina, jo ilmiöstä tiedettynä toisin kuin aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä, jossa teoreettiset käsitteet luodaan aineistosta. (Tuomi - Sarajärvi: 2009).

Tässä opinnäytetyössä tutkimusten analysoinnissa on hyödynnetty laadullisen tutkimuksen analyysin etenemisen runkoa (Tuomi – Sarajärvi, 2009: 92). Teimme päätök-

sen, mikä kyseisessä aineistossa kiinnostaa. Tämän jälkeen kävimme aineiston läpi ja merkitsimme ja keräsimme yhteen ne asiat, jotka sisältyivät kiinnostuksemme. Tämän jälkeen aineisto luokiteltiin ja teemoitettiin ennen yhteenvedon tekemistä.

Tämän opinnäytetyön analyysiä ohjasivat opinnäytetyön kysymykset, joiden perusteella luotiin alustavan ryhmittelyn jälkeen teemat analyysiä varten. Kun opinnäytetyön aineisto oli ryhmitelty opinnäytetyökysymysten teemojen mukaan, lopullisiksi teemoiksi muodustuivat Ympäristö, Yhteistyö, Toimintaterapeutin rooli ja Toimintamalli.

6 Tulosten esittäminen

Teemat ja tulokset on analysoitu neljän analyysiin hyväksytyyn artikkelin tutkimustuloksista. Alla olevissa taulukoissa on lueteltuna opinnäytetyön aineiston analyysin tulokset. Taulukointi perustuu aihepiireihin ja opinnäytetyön kysymyksiin, jotka ohjasivat taulukon muodostumista. Taulukoita muodostui kaksi. Ensimmäisessä taulukossa on kuvattu toimintaterapeutin ja opettajan yhteistyön näyttäytymistä toimintaterapian kirjallisuudessa ja tutkimuksissa. Jälkimmäisessä taulukossa on kuvattu teemoittain yhteistyön edistävät ja estävät tekijät. Mukana on myös tekijöitä, jotka ovat sekä edistäviä, että estäviä.

Opinnäytetyön ensimmäinen kysymys on: Minkälaisena toimintaterapeutin ja luokanopettajan välinen yhteistyö näyttäytyy toimintaterapian kirjallisuudessa ja tutkimuksessa?

Taulukko 3. Yhteistyön näyttäytyminen

Positiivisia ja negatiivisia kokemuksia yhteistyöstä
Terapeuteilla käsitys siitä, mitä hyvä yhteistyö on ja mitä se vaatii vaikka hyvä yhteistyö ei aina todellisuudessa toteudu. Yhteistyö vähäisempää kuin terapeutit toivoisivat. Terapeutit ovat myös epävarmoja yhteistyön käytännöistä.
Yhteistyö opettajien kanssa koetaan tärkeäksi. Terapeuteilla ja luokanopettajilla on halu kehittää yhteistyötä.

Toinen opinnäytetyön kysymys on: Mitkä tekijät vaikuttavat yhteistyön tekemiseen edistävasti ja mitkä estävästi?

Taulukko 4. Yhteistyön estävät ja edistävät tekijät.

	Edistävät tekijät	Edistävät ja estävät tekijät	Estävät tekijät
Ympäristö	Toimintaterapeutti osana koulu yhteisöä, yhteisöllisyys, toimivat palvelumallit (esim. Partnering For Change)		Ajan puute, vaikea pääsy toisen puheille, koulun rajallinen tuki terapeutille, terapeutin rajoitettu osallistuminen koulu ympäristös-

			sä, terapeutin epämieluisa olo luokkati- lassa
Yhteistyö	Avoin kommunikaatio, toisen kannustus ja kunnioitus, tasavertaisuus, luottamussuhde, tarpeeksi aikaa yhteistyön toteuttamiselle	Oma tapa toimia yhteistyössä	Opettajan negatiivinen asenne terapeutin ollessa luokassa, haluttomuus yhteistyön tekemiseen, erilaiset aikataulut vaikeuttavat kommunikaation pääsemistä
Toimintaterapeutin rooli	Terapeutin roolin tunnetuksi tekeminen opettajalle, toimintaterapeutilta konsultaatioita opettajalle	Käsitys toimintaterapiasta	Tavoitteet ei akateemiset
Toimintamalli	Suhteen rakentaminen ennen yhteistyötä, yhteiset kokoukset, tavoitteiden luominen yhdessä tiimin kanssa	Käsitys toisen ydinosaamisesta	Vähäinen ymmärrys kunkin vastuualueesta

6.1 Estävät ja edistävät tekijät

Tärkeimmiksi edistäviksi tekijöiksi tutkimusten pohjalta nousivat riittävä ajan varaaminen yhteistyön mahdollistamiseksi, sekä tietämys toisen osaamisesta ja mahdollisuuksista, joihin osaamista voisi hyödyntää. Myös luottamussuhde ja avoin kommunikaatio olivat vahvasti esillä tutkimuksissa. Nämä edistävät tekijät mainittiin kaikissa tutkimuksissa.

Estäviä tekijöitä oli myös runsaasti, ja suurimmat haasteet löytyivät juuri aikatauluttamisesta ja vähäisestä ymmärryksestä toisen toimialasta. Useassa tutkimuksessa kerrottiin ympäristön olevan rajoittava tekijä yhteistyölle, sillä se asettaa haasteita juuri aikataulutuksessa, eikä jätä riittävästi tilaa avoimelle kommunikaatiolle. Tutkimuksissa todettiin myös, että vaikka ympäristöllä oli estäviä vaikutuksia, niin sitä muokatessa toimi se myös edistävänä tekijänä.

6.1.1 Ympäristö

Ympäristö toimi toimintaterapeutin ja luokanopettajan välisen yhteistyön toteuttamisessa sekä edistävänä, että estävänä tekijänä. Kouluympäristö asetti aikataulullisesti paljon haastetta esimerkiksi toimijoiden väliseen kommunikaatioon, sillä toimintaterapiatuokiot menivät usein päällekkäin opetuksen kanssa välituntien tai opettajien ruokautuntien takia. Opettajat eivät halunneet keskeyttää meneillään olevaa opetusta, jotta voisivat keskustella toimintaterapeutin kanssa yksittäisen lapsen terapiasta.

Myös toimiva palvelumalli kouluympäristössä tapahtuvaan toimintaterapiaan oli yhteistyötä edistävä tekijä. Esimerkiksi P4C-malli koettiin yhdessä tutkimuksessa yhteistyötä edistävänä tekijänä. Suomessa tämän tyyppistä mallia ei tällä hetkellä ole saatavilla.

Ympäristö nähtiin myös mahdollisuutena, sillä yhdessä tutkimuksessa kokeiltiin toimintaterapeutin sijoittamista luokkatilaan opetuksen ajaksi konsultoimaan opettajaa. Tämä kokeilu todettiin erittäin onnistuneeksi, sillä sen avulla löydettiin paljon keinoja yhteistyön tukemiseen, kuten yhteisöllisyys, jolloin toimintaterapeutti tuli osaksi kouluyhteisöä.

6.1.2 Yhteistyö

Artikkelien analyysissä yhteistyö-teeman alle tuli sekä edistäviä, että estäviä tekijöitä ja niiden lisäksi myös sellaisia tekijöitä, joilla koettiin olevan sekä edistäviä, että estäviä vaikutuksia. Edistäviä tekijöitä yhteistyössä analyysin mukaan olivat avoin kommunikaatio, toisen kannustus ja kunnioitus, tasavertaisuus, luottamussuhde, sekä se että toimijat varaavat tarpeeksi aikaa yhteistyön toteuttamiselle. Varsinkin kommunikaation tärkeys, luottamussuhde ja kunnioitus tulivat esille lähes kaikissa tutkimuksissa.

Yhteistyö-teeman alle estävinä tekijöinä tuli opettajan negatiivinen asenne terapeutin ollessa luokassa, haluttomuus yhteistyön tekemiseen, erilaiset aikataulut. Yhdessä tutkimuksessa kerrottiin toimintaterapeutin kokeneen yhteistyön negatiiviseksi luokanopettajan asenteen vuoksi. Toimintaterapeutin työskentely luokkatilassa koettiin kyseisessä tutkimuksessa häiritseväksi. Myös erilaiset aikataulut vaikeuttivat kommunikaation pääsemistä.

Yhteistyössä koettiin sekä edistävänä, että estävänä tekijänä toimijan oma tapa toimia yhteistyössä. Tällä tarkoitetaan sitä, että jokainen toimii yhteistyössä erilailla, ja myös ihmisten väliset kemiat vaikuttavat siihen, onko yhteistyö toimivaa.

6.1.3 Toimintaterapeutin rooli

Analyysin jälkeen Toimintaterapeutin rooli-teeman alle edistäviksi tekijöiksi nousi terapeutin roolin tunnetuksi tekeminen opettajalle, sekä toimintaterapeutilta saadun konsultaatiota tärkeys opettajalle. Tutkimuksen analyysissä huomattiin, miten tärkeää on olla tietoinen toisen roolista, jotta yhteistyö voi olla toimivaa. Yhden tutkimuksessa nousi esille juuri se, että toimintaterapeutti ja luokanopettaja eivät olleet sopineet selkeästi, mikä on kunkin rooli luokkatilassa opetuksen ollessa käynnissä. Tämä koettiin negatiivisena. Toisissa tutkimuksissa puolestaan todettiin, kuinka paljon luokanopettajat hyötyivät toimintaterapeuteilta saadusta konsultaatiosta. Tämä paransi selkeästi luokan toimintatapoja sekä opettajan, että oppilaiden näkökulmasta.

Tutkimuksissa nousi estävänä tekijänä kyseisen teeman alle se, että välillä toimintaterapeuteilla ja luokanopettajilla on erilaiset tavoitteet. Luokanopettajat keskittyvät akateemisiin tavoitteisiin, kun taas toimintaterapialla on omat kuntoutukseen liittyvät tavoitteet. Tutkimuksissa nämä tavoitteet eivät aina kohdanneet, vaan aiheuttivat toimintaterapeutin ja luokanopettajan välille erimielisyyksiä siitä, mikä toimintaterapeutin rooli on.

Käsitys toimintaterapiasta oli sekä edistävänä, että estävänä tekijänä analyysin jälkeen. Tällä tarkoitetaan sitä, että positiivinen ja avoin kiinnostus toimintaterapiaa kohtaan auttoi edistävästi yhteistyön tekemistä, kun taas varautunut tai vääristynyt kuva toimintaterapiasta esti ja hidasti yhteistyön tekemistä.

6.1.4 Toimintamalli

Artikkelien analyysissä Toimintamalli-teeman alle yhteistyön edistäviin tekijöihin tuli suhteen rakentaminen ennen yhteistyötä, yhteiset kokoukset, sekä tavoitteiden luominen yhdessä tiimin kanssa. Suhteen rakentamisella tarkoitettiin yhteisten pelisääntöjen luomista, jotta yhteistyön alkaessa toimintamalli olisi kaikille toimijoille selkeä. Yhteisillä kokouksilla pyrittiin rakentamaan tasavertaista toimintatapaa kaikille toimijoille. Myös

yhteiset tavoitteet koettiin tärkeäksi tasavertaisuutta parantavaksi elementiksi. Tasavertaisuus nousi useimmassa artikkelissa tärkeäksi yhteistyötä edistäväksi tekijäksi.

Analyysissä estäväksi tekijäksi Toimintamalli-teeman alle tuli vähäinen ymmärrys toisen vastuualueesta. Tällöin yhteisen toimintamallin rakentaminen on hankalaa, eikä palvele tasavertaisesti kaikkia toimijoita. Sekä estävänä, että edistävänä tekijänä yhteistyön edistämiseen tuli Toimintamalli-teeman alle käsitys toisen ydinosaamisesta. Tällä viitataan edellä mainittuun ongelmaan, eli epätietoisuudessa jonkun toimijan osaaminen voi jäädä täysin käyttämättä, kun taas parhaimmillaan toimintamalli on rakennettu niin, että jokainen toimija pystyy tuomaan oman osaamisensa esiin niin, että se palvelee kaikkia toimijoita mahdollisimman tehokkaasti.

6.2 Peilaaminen muihin tutkimuksiin

Tässä kappaleessa peilaamme opinnäytetyön löydöksiä muihin toimintaterapian tutkimuksiin. Tämän kappaleen tutkimukset ovat olleet mukana opinnäytetyömme alkuvaiheessa mutta karsiutuneet pois varsinaisesta analyysistä, sillä tutkimusten tulokset eivät olleet opinnäytetyömme kannalta merkittäviä. Tutkimukset ovat kuitenkin hyödynnettävissä, sillä niissä nousi esille opettajan ja terapeutin välinen yhteistyö sekä yhteistyöhön vaikuttavat tekijät. Peilaamalla opinnäytetyömme tuloksia näihin tutkimuksiin saamme lisää luotettavuutta työllemme.

Naomi Weintraubin ja Moriah Koyshin vuonna 2004 tehdyssä tutkimuksessa ”Changing practice patterns of school-based occupational therapists in Israel” tutkittiin koulussa tehtävän toimintaterapian interventiomalleja Israelissa. Tutkimuksessa lähetettiin kirjallisuuskatsauksen pohjalta tehty kyselylomake 200 toimintaterapeutille. Vastanneita toimintaterapeutteja tutkimuksessa oli 77 ja he työskentelivät erilaisissa ympäristöissä kuten esimerkiksi peruskouluissa ja päiväkodeissa. Kyselylomake koostui neljästä kohdasta joista ensimmäinen, toimintaterapeutin taustaa koskeva kohta lähetettiin kaikille, ja lisäksi kolmesta muusta kohdasta lähetettiin satunnaisesti valittuna kaksi muuta kohtaa. Tulokset analysoitiin SPSS-ohjelmalla. Tutkimuksessa keskityttiin paljon interventiomalleihin ja niiden soveltamiseen mutta myös toimintaterapeuttien suhteeseen muiden tiimin jäsenten kanssa. Yksi neljästä kyselyn kohdasta oli ”toimintaterapeutin tiimityön käytännöt”. Tutkimuksen tuloksista ilmenee, että kyselyyn vastanneista toimintaterapeuteista suurin osa työskentelee isoimman osan ajastaan lapsen kanssa kahden. Suurin osa ajasta kului terapiahuoneessa työskennellessä (72 %), ja vain vähän aikaa

kului luokkahuoneessa (16,9 %). Tutkimuksen tuloksista ilmenee myös, että mitä enemmän aikaa terapeutilla kului terapiahuoneessa, sitä vähemmän he olivat tekemisissä muiden tiimin jäsenten kanssa. Tutkimuksen mukaan yhteistyön tekemisen määrä kasvoi, kun toimintaterapeutti vietti enemmän aikaa luokkahuoneessa. Opinnäytetyömme tuloksien perusteella opettajien suhtautuminen terapeutin luokkahuoneessa olemiseen voi olla negatiivista ja usein yhteistyön estäviin tekijöihin kuuluu juuri yhteisen ajan puute. Israelissa tehdyn tutkimuksen tulokset tukevat siis opinnäytetyömme tuloksia, sillä molemmissa yhteistyön estäviin tekijöihin lukeutuu vähäinen yhteinen aika.

Robyn Vincentin, Hugh Stewartin ja Jo Harrisonin vuonna 2008 tehdyssä tutkimuksessa "South Australian school teachers' perceptions of occupational therapy reports" tutkittiin peruskoulun opettajien saamien Flinters Medical Centerin toimintaterapia raporttien käytettävyyttä heidän työssään. Aineisto hankittiin puolistrukturoidulla syvällisillä yksilöhaastatteluilla, jotka kestivät 20 minuutista 90 minuuttiin. Aineisto analysoitiin induktiivisesti temaattisella analyysillä, jotta saatiin aikaiseksi malleja, teemoja ja luokkia. Tutkimukseen haastateltiin neljää opettajaa. Tuloksissa nousi esille, että toimintaterapeuttien raportit ovat opettajien mielestä ymmärrettäviä mutta eivät aina hyödynnettävissä. Opettajat näkevät myös yhteistyön toimintaterapeuttien kanssa hyödyllisenä ja tärkeänä. Tutkimuksen mukaan he toivovat enemmän yhteistyötä pelkkien raporttien saamisen sijaan, jolloin yhteistyöstä tulisi toimivampaa. He ehdottivat muun muassa raporttien tuomista henkilökohtaisesti, jolloin tarjoutuisi mahdollisuus keskustelulle pelkän raportin vastaanottamisen sijaan tai puhelua joka seuraisi raportin lähettämistä. Opettajat kuitenkin nostivat tutkimuksessa esille heidän kiireisyytensä, mikä vaikeutti yhteistyön tekemistä. Myös tämän tutkimuksen tulokset tukevat opinnäytetyömme tuloksia. Opettajien ja toimintaterapeuttien yhteistyö näyttäyty molempien tuloksissa tärkeänä ja yhteistyön tekemisen määrä puolestaan liian vähäisenä, jotta yhteistyö toimisi parhaalla mahdollisella tavalla. Lisäksi kiire ja vähäinen yhteinen aika nousevat molemmissa tuloksissa esille.

Seruyan ja Hinojosan vuonna 2009 tehdyssä tutkimuksessa "Professional and Organizational Commitment in Pediatric Occupational Therapists: The Influence of Practice setting" käsiteltiin kouluissa ja lääketieteellisissä ympäristöissä työskentelevien toimintaterapeuttien ja organisaatioiden sitoutumista. Tutkimus ei siis varsinaisesti keskittynyt opinnäytetyömme aiheeseen, mutta siinä nousi esille toimintaterapeuttien tuntemuksia kouluympäristöstä. Tutkimukseen osallistui yhteensä 157 toimintaterapeuttia

joista 59 työskenteli kouluympäristössä. Tutkimuksessa nousi esille, että toimintaterapeutit kokivat epämukavuutta kouluissa työskennellessään ja epävarmuutta roolistaan. Lisäksi toimintaterapeutit toivat esille, että koulun arvot ja tavoitteet saattoivat poiketa toimintaterapeutin arvoista ja tavoitteista. Tutkimus vahvistaa opinnäytetyömme tuloksia, sillä myös opinnäytetyömme tuloksien mukaan opettajan ja terapeutin yhteistyön estäviä tekijöitä ovat erilaiset tavoitteet ja terapeutin epämieluisa olo luokkahuoneessa työskennellessä.

6.3 Peilaaminen Client, Service, Society malliin

Client, Service and Society mallin (Canadian Association Of Occupational Therapists 1997) mukaan tehokkaan ja asiakaslähtöisen palvelun aikaansaamiseksi tulisi huomioida kuusi elementtiä jotka ovat suunnittelu, markkinointi, hallinta, kouluttaminen, tutkimukset ja arviointi. Ne yhdessä muodostavat hyvän palveluympäristön. Mallin mukaan terapiapalvelu pitäisi suunnitella huolellisesti niin, että se toimisi parhaalla mahdollisella tavalla ja terapiaprosessi olisi tehokas sekä asiakaslähtöinen. Suunnitteluvaiheessa tulisi huolehtia siitä, että muut mallin kuudesta elementistä tulisivat myös huomioitua. Miten palvelusta tiedotetaan ja kerrotaan, miten palvelua hallitaan, miten terapeutti voi opettaa tai ohjata muita osallistuvia henkilöitä, miten näyttöön perustuvuus ilmenee ja millä tavalla palvelua arvioidaan (Canadian Association Of Occupational Therapists 1997.)

Opinnäytetyömme tuloksissa nousi vahvasti esille tyytymättömyys opettajan ja terapeutin yhteiseen aikaan. Yhteinen aika koettiin tutkimuksissa liian vähäisiksi ja myös toisen vastuualueen hahmottamisessa ilmeni haasteita. Myös tavoitteet saattoivat olla erilaiset opettajalla ja toimintaterapeutilla. Toisaalta yhteistyö ja toimintaterapia yleisesti kouluympäristössä nähtiin erittäin positiivisena ja tärkeänä asiana. Mallin mukaan hyvin suunniteltu palvelu on järjestetty niin, että se mahdollistaa terapeutin työn asiakkaan ympäristössä. Koska kouluympäristössä tapahtuvan toimintaterapiaprosessin kannalta koettiin tutkimusten tulosten perusteella yhteistyö opettajan ja terapeutin välillä tärkeäksi, tulisi Client, Service and Society malliin peilaten palvelu suunnitella niin, että yhteistyön tekeminen näiden kahden tahon välillä olisi toimivaa. Toimivan palvelun saavuttamiseksi tulisi yhteistyön mahdollistaminen huomioida palvelua suunnitellessa.

Opinnäytetyön tulosten ja Client Service and Society mallin palveluympäristön elementtien perusteella toimintaterapeutit voivat siis hyvällä suunnittelulla luoda paremman

palvelun ja edistää yhteistyötä. Yksi tärkeimmistä toimintaterapeutin keinoista yhteistyön edistämiseksi voidaan katsoa olevan suunnittelu. Suunnitteluvaiheessa huomioitavat säännölliset tapaamiset ja luokanopettajan kanssa yhteisesti laaditut pelisäännöt auttavat yhteistyön tekemistä opettajan kanssa. Toimintaterapeutti voi myös markkinoida omaa osaamistaan kertomalla luokanopettajille mitä on toimintaterapia ja mikä toimintaterapian rooli on kouluympäristössä. Kun luokanopettajat ovat tietoisia toimintaterapeutin roolista ja toimintaterapian mahdollisuuksista on yhteistyön tekeminenkin helpompaa. Oman ammatin tunnetuksi tekeminen on siis tärkeää ympäristössä jossa toimintaterapia ei ole vielä kaikille tuttu. Myös omien toimien ja valintojen perustelut, eli näyttöön perustuvuus on avainasemassa, sillä se tuo uskottavuutta ja luotettavuutta palvelulle ja terapialle. Palvelun arviointi on myös tärkeää, sillä sen avulla nähdään mitä toimintaterapialla on saatu aikaan. Toimintaterapeutti voi edistää yhteistyön tekemistä luokanopettajan kanssa myös hyvällä toimintaterapiapalvelun hallinnalla. Tämä tarkoittaa sitä, että toimintaterapeutti huomioi kaikki edelle mainitut tekijät ja kontrolloi toimintaterapiaprosessia ja palvelua. Kun palvelu on suunniteltu hyvin, se mahdollistaa yhteistyön tekemisen.

7 Johtopäätökset

Tämän opinnäytetyön avulla on saatu kartoitettua sitä, kuinka toimintaterapian kirjallisuudessa ja tutkimuksessa käsitellään toimintaterapeutin ja luokanopettajan välistä yhteistyötä. Aihetta sivutaan toimintaterapian kirjallisuudessa, mutta harva lähde painottaa yhteistyön tärkeyttä ja toimintaterapian mahdollisuuksia vaikuttaa siihen. Suoraan toimintaterapeutin ja luokanopettajan väliseen yhteistyöhön ja sen edistämiseen keskittyvää teoriaa tai mallia ei ole toimintaterapiassa lainkaan. Aihetta on myös tutkittu toimintaterapiassa huomattavan vähän. Lisää tutkittua tietoa tarvitaan siitä, minkälaisia keinoja toimintaterapiassa käytetään toimintaterapeutin ja luokanopettajan välisen yhteistyön edistämiseksi.

Kirjallisuuden ja tutkimusartikkelien kautta tulee ilmi, että toimintaterapeutin ja luokanopettajan välisen yhteistyön edistämiseen ja siihen vaikuttamiseen on toimintaterapiassa olemassa keinoja, joita toimintaterapeutit käyttävät. Ne ovat varsin samanlaisia, joita toimintaterapeutin käyttävät luodessaan asiakassuhdetta. Tuloksista päättelimme, että yhteistyön parantamiseksi, toimintaterapeutin tulisi nähdä koko koulukonteksti asiakkaanansa, eikä vain yksittäinen lapsi.

Tällä opinnäytetyöllä saatiin alustavasti vastauksia siihen, minkälaisia toimintaterapeutin ja luokanopettajan välisen yhteistyön edistäviä ja estäviä tekijöitä kuvaillaan toimintaterapian kirjallisuudessa ja tutkimuksessa, sekä minkälaisia keinoja toimintaterapeutin ja luokanopettajan välisen yhteistyön edistämiseksi niissä kuvaillaan. Laadukkaiden tutkimusten niukkuuden takia tämän opinnäytetyön tulokset jäivät kuitenkin vain suuntaa-antaviksi, sillä lähes kaikissa löydetyissä tutkimuksissa otos oli varsin pieni. Myöskään yhtään suomenkielistä tutkimusta ei löytynyt, joten analyysissä käyttämämme tutkimukset eivät olleet kotimaisia, ja sen vuoksi yleistys Suomen koulumaailmaan ei ole täysin verrannollista. Tutkimusten niukkuudesta huomasimme, että aiheesta tarvittaisiin ehdottomasti lisää kotimaista tutkimusta, jolloin tulokset olisivat paremmin yleistettävissä myös Suomessa työskentelevien toimintaterapeuttien ja luokanopettajien yhteistyön edistämiseksi.

8 Pohdinta

Opinnäytetyö oli kokonaisuudessaan mielenkiintoinen ja haastava prosessi, josta suoriuduimme mielestämme hyvin. Yhteistyö välillämme sujui erinomaisesti haastavista olosuhteista huolimatta, ja työskentelimme tasavertaisesti läpi prosessin toisiamme tukien. Haasteeksi muodostui välillä yhteisen ajan löytäminen pitkistä välimatkoista johtuen. Tästä huolimatta onnistuimme mielestämme melko hyvin säilyttämään yhtenevän otteen työn tekemiselle ja pysyimme hyvin sovituisissa aikatauluissa. Yhteistyö ohjaavien opettajien kanssa jäi hieman vähäisemmäksi opinnäytetyön toteuttamisen sijoitussa pitkälti kesään. Mielestämme yhteistyö opettajien kanssa sujui tästä huolimatta hyvin ja oli riittävää. Löysimme vastauksen opinnäytetyön kysymyksiimme. Tämän opinnäytetyön kautta opimme paljon tutkimuksen tekemisestä, mikä on tärkeää myös mahdollisten jatko-opintojemme kannalta. Opinnäytetyön tekeminen opetti myös pitkäjänteisyyttä ja ajankäytön suunnittelua. Kaiken kaikkiaan ensimmäisen opinnäytetyön tekeminen oli mielestämme antoisaa haasteellisuudestaan huolimatta.

Itse opinnäytetyön tuloksista emme olleet kovin yllättyneitä. Olemme kumpikin olleet toimintaterapeuttikoulutuksemme aikana harjoittelussa sekä lasten toimintaterapiassa kaupungilla, että alakoulussa ja päiväkodissa, ja omat havaintomme yhteistyöstä nousivat hyvin pitkälle opinnäytetyön tuloksia. Harjoitteluidemme aikana olemme törmänneet erityisesti juuri ajan käyttöön liittyviin ongelmiin. Lapsi ei voi koulussa olla liikaa poissa oppitunneilta toimintaterapian vuoksi, ja sopivaa aikaa toimintaterapialle on koulupäivän sisältä välillä vaikea löytää. Opettajat eivät myöskään aina näe toimintaterapeutin läsnäoloa luokkatilassa sopivana. Myös aika yhteistyölle luokanopettajan kanssa on ollut harjoitteluissamme rajallista, mikä on vaikeuttanut yhteistyötä. Lisäksi olemme omista harjoitteluissamme huomanneet, että hyvä ja avoin kommunikaatio, sekä oman ammatin tunnetuksi tekeminen ovat helpottaneet yhteistyön tekemistä.

Mikäli meillä olisi ollut enemmän aikaa, olisi opinnäytetyöstä mahdollisesti voinut tehdä laajemmän ottamalla mukaan enemmän analysoitavaa materiaalia. Aikataulumme rajallisuuden huomioon ottaen olemme hyvin tyytyväisiä neljän tutkimusartikkelin analysoimiseen, ja niistä saatuihin tuloksiin, joiden uskomme olevan melko hyvin yleistettävissä. Emme valitettavasti löytäneet yhtään suomalaista tutkimusta aiheitamme koskien, mikä olisi ollut mielenkiintoista analysoinnin ja vertailun kannalta. Vaikka suomalaisen yhteiskunnan ja tutkimusten maiden välillä on eroavaisuuksia, ovat sosiaalinen ja taloudellinen tilanne suhteellisen vertailukelpoisia. Tästä syystä uskomme, että tutki-

mustulokset ovat käyttökelpoisia myös Suomessa, vaikka tutkimusmaiden ja Suomen koulusysteemien ja kulttuurien välillä eroavaisuuksia toki ilmeneekin.

Opinnäytetyömme aihe on mielestämme tärkeä, sillä luokanopettajan ja toimintaterapeutin välinen yhteistyö vaikuttaa paljon lapsen hyvinvointiin. Yhteistyö vaikuttaa myös mielestämme siihen, millä tavalla he kohtaavat lapsen ja miten he ovat hänen kanssaan vuorovaikutuksessa. Myös tavoitteet voivat jäädä saavuttamatta jos kaikki eivät työskentele samojen asioiden eteen tai ymmärrä toisiaan kunnolla. Jos yhteistyö ei ole toimivaa, ei lapsen saama tuki ole silloin parasta mahdollista. Opinnäytetyön tekeminen vahvisti uskomustamme siitä, että toimintaterapeutin ja luokanopettajan yhteistyö on tärkeää. Toivomme, että opinnäytetyömme esille tuomat edistävät ja estävät tekijät auttavat toimintaterapeutteja ja luokanopettajia yhteistyön tekemisessä. Jatkokehitysideana voitaisiin pohtia sitä, millä keinoin edistäviä tekijöitä saataisiin enemmän mukaan yhteistyöhön. Seuraavissa töissä voitaisiin pohtia esimerkiksi sitä, millä keinoin toimintaterapeutin roolia voitaisiin tehdä entistä tunnetummaksi koulumaailmassa, jotta opettajat tietäisivät toimintaterapeutin roolista enemmän. Lisäksi voitaisiin pohtia sitä, miten toimintaterapeutti voisi paremmin päästä sisään ja sopeutua kouluympäristöön, ja mitkä olisivat keinot terapeutin ja opettajan yhteisen ajan löytymiselle kiireisessä koulumaailmassa.

Lähteet

Missiuna CA, Pollock NA, Levac DE, Campbell WN, Whalen SD, Bennett SM, Hecimovich CA, Gaines BR, Cairney J, Russell DJ. An innovative school-based occupational therapy service delivery model for children with developmental coordination disorder. *Canadian Journal of Occupational Therapy* 2012, 79: 41-50.

Boshoff, Kobie – Stewart, Hugh 2013. Key Principles for confronting the challenges of collaboration in educational settings. *Australian Occupational Therapy Journal* 2013, 60:144-147.

Cambell Wenonah N., Missiuna Cheryl A., Rivard Lisa M., Pollock Nancy A.. *Canadian Journal Of Occupational Therapy* 2012, 79:51-59. Support for everyone.

Canadian Association Of Occupational Therapists 1997. *Enabling Occupation: An occupational Therapy Perspective*. Ottawa.

Case-Smith, Jane – O'Brien, Jane 2010. *Occupational Therapy for Children*. Sixth edition. Mosby Elsevier: Missouri

Craik, J – Polatajko, H.J 2007. Introducing the Canadian Practice Process Framework (CPPF): Amplifying the Context. Teoksessa Polatajko, H.J. & Townsend, E.A. (toim.) *Enabling Occupation II: Advancing an Occupational Therapy Vision for Health, Well-being & Justice Through Occupation*. Ottawa:CAOT Publications ACE, 299-246.

Fairbairn, M. – Davidson, I. 1993. Teacher's perceptions of the role and effectiveness of occupational therapists in schools. *Canadian Journal of Occupational Therapy*, 60.

Grönlund, Mira – Rintakumpi, Miia 2010: *Satunnaisesta vierailijasta koulun omaksi toimintaterapeutiksi – esitteen käyttö toimintaterapeuttien ja erityisopettajien välisessä yhteistyössä*. Opinnäytetyö. Helsinki: Metropolia AMK. Toimintaterapian koulutusohjelma.

Hautala – Hämäläinen – Mäkelä – Rusi-Pyykkö 2011. *Toiminnan voimaa. Toimintaterapia käytännössä*. Helsinki: Edita. WSOY.

Hirvonen, Jenni – Salo, Liisa 2010: Päivähoidon toimintaterapeutti vois olla olemassa – toimintatutkimus toimintaterapeutin työskentelystä päiväkodissa. Opinnäytetyö. Turku: Turun ammattikorkeakoulu. Toimintaterapian koulutusohjelma.

Huhtanen, Kristiina 2000: Kun huoli herää. Varhainen puuttuminen koulussa. PS-kustannus. Opetus 2000. WS Bookwell Oy: Juva

Juhola, Jaana – Matomäki, Katri – Välimäki, Jaana 2012: Jos meidän kouluss ois toimintaterapeutti. Toimintaterapeutin mahdollisuudet tukea oppilaan toimintaa Pohjan koulun arjessa. Opinnäytetyö. Helsinki: Metropolia AMK. Toimintaterapian koulutusohjelma.

Kennedy, S. & Stewart, H. 2011. Collaboration between occupational therapists and teachers: Definitions, implementation and efficacy. Literature Review. School of Health Sciences, University of South Australia. Australian Occupational Therapy Journal 58, 209–214. Kielhofner, G. 2004. Conceptual Foundations.

Kennedy, Sarah – Stewart, Hugh 2012. Collaboration with teachers: A Survey of South Australian occupational therapist's perceptions and experiences. Australian Occupational Therapy Journal 2012 vol. 59: 147-155.

Koivikko, Matti – Sipari, Salla 2006: Lapsen ja nuoren hyvä kuntoutus. Vajaaliikkeisten Kunto ry. Valkeakoski: Koskiprint.

Kontio, Mari 2010. Moniammatillinen yhteistyö. Verkkodokumentti. <<http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/99678721-328a-49f8-b1cb-495bf4215ff8>> Luettu 6.7.2014.

Reid D, Chiu T, Sinclair G, Wehrmann S, Naseer Z. Outcomes of an occupational therapy school-based consultation service for students with fine motor difficulties. Tutkimusartikkeli. Luettu 23.4.

Polatajko, H.J. – Backman, C. – Baptise, S. – Davis, J. – Eftekhar, P. – Harvey, A. – Jarman, J. – Krupa, T. – Lin, N. – Pentland, W. – Rudman, D.L. – Shaw, L. – Amoroso, B. – Connor-Schisler, A. 2007. Human Occupation in Context. Teoksessa Polatajko, H.J. & Townsend, E.A. (toim.) Enabling Occupation II: Advancing an Occupational Therapy Vision for Health, Well-being & Justice Through Occupation. 2005. Ottawa: CAOT Publications ACE, 37-61.

Polatajko, H.J. – Davis, J. – Stewart, D. – Cantin, N. – Amoroso, B. – Purdie, L. - Zimmerman, D. 2007. Specifying the Domain of Concern: Occupation as Core. Teoksessa Polatajko, H.J. & Townsend, E.A. (toim.) Enabling Occupation II: Advancing an Occupational Therapy Vision for Health, Well-being & Justice Through Occupation. Ottawa: CAOT Publications ACE, 13-36.

Prigg, Alison 2002. Experiences and perceived roles of occupational therapists working with children with special learning needs during transition to school: A pilot study. Australian Occupational Therapy Journal 2002, 49: 100-111.

Salminen, Ari 2011. Mikä kirjallisuuskatsaus?. Vaasa. Vaasan yliopiston julkaisu.

Scaffa, Marjorie 2001. Occupational Therapy in Community-Based Practice Settings. F.A. Davis Company: Philadelphia.

Seruya, M. Francine – Hinojosa, Jim 2009. Professional and Organizational Commitment in Pediatric Occupational Therapists: The Influence of Practice setting. Occupational Therapy International 17, 2010.

Sivonen, Hanneriikka 2013: Lastentarhanopettajien ja erityislastentarhanopettajien kokemuksia yhteistyöstä toimintaterapeuttien kanssa. Opinnäytetyö. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma.

Toimijat moniammatillisessa yhteistyössä. Verkkodokumentti. <<http://www.lukimat.fi/matematiikka/tietopalvelu/tukitoimet/oppimisen-tuen-muodot-ja-toimijat-moniammatillisessa-yhteistyossa>>. Luettu 1.10.2013.

Tuomi, Juha – Sarajärvi, Anneli 2009: Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Tammi. Jyväskylä.

Vajaaliikkeisten Kunto ry. Verkkodokumentti. <<http://www.vlkunto.fi/>>. Luettu 10.11.2013.

Villeneuve Michelle A., Shulha Lyn M.. Canadian Journal Of Occupational Therapy 2012, 79: 293-302. Learning together for effective collaboration in school-based occupational therapy practice.

Vincent, Robyn – Stewart, Hugh – Harrison, Jo 2008. South Australian school teachers' perceptions of occupational therapy reports. *Australian Occupational Therapy Journal* 2008, 55:163-171.

Weintraub, Naomi – Koyshi, Moriah 2004. Changing practice patterns of school-based occupational therapists in Israel. *Occupational Therapy International* 2004: 11 (1) 40-51.

Liitteet

Liite 1 Löydetyt tutkimukset

Päivä-määrä	Tietokan-ta	Hakusanat	Löydökset
12.6.	Pro-Quest	"Occupational therapy" AND "Teacher" AND "Collaboration"	Collaboration between Occupational therapists and teachers: Definitions, implementation and efficacy Reported Experiences From Occupational Therapists Interacting With Teachers in Inclusive Early Childhood Classrooms Use of the Medical Research Council Framework to Develop a Complex Intervention in Pediatric Occupational Therapy: Assessing Feasibility Enabling Outcomes for Students with Developmental Disabilities through Collaborative Consultation Classroom Management for Kids Who Won't Sit Still and Other "Bad Apples" It's Time for the Metamorphosis: Integrating Occupational and Physical Therapy into Programs for Students
4.6.2014	PubMed	"Occupational therapy" AND teachers, "Occupational therapy" AND	The role of occupational therapists and physical therapists in elementary school system Early intervening ser-

		collaboration	vices and response to intervention – a case report Use of medical research council framework to develop a complex intervention in pediatric occupational therapy – assessing feasibility Reported experiences from occupational therapists interacting with teachers in inclusive early childhood classroom A system approach to understanding occupational therapy service negotiations in a preschool setting
27.5.	CINALH	School-based AND Occupational therapy	A role of occupational therapy in providing person-centered transition services: Implications for school-based practice Professional and organizational commitment in pediatric occupational therapists: The influence of practice setting Interprofessional vs. interdisciplinary services in school-based occupational therapy practice Experiences and perceived roles of occupational therapists working with children with special learning needs during transition to school: a pilot study
14.5.	CINALH	“Pediatric occupational therapy” AND collaboration	Changing practice patterns of school-based occupational therapists in Israel

			South Australian school teachers' perceptions of occupational therapy reports Collaborations with teachers: A survey of South Australian occupational therapists' perceptions and experiences Key principles of confronting the challenges of collaboration in educational settings
14.5.	CINALH	Occupational therapy AND School health services	Critical expressions of school based occupational therapy
21.3.	Canadian Journal of Occupational Therapy/ www.cajot.fi		Learning together for effective collaboration in school based occupational therapy practice Support for everyone
19.4.	Canadian Journal of Occupational Therapy/ www.cajot.fi		Outcomes of an occupational therapy school-based consultation service for students with fine motor difficulties Partnering for change: An innovative school based occupational therapy service delivery model for children with developmental coordination disorder